

Pirkanmaan omaishoidon tuen yksikön perustaminen osaksi Pirkanmaan omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun keskusta

SoTe 27.10.2021 § 123
326/00.04.01/2021

Valmistelija: sosiaali- ja terveysjohtaja Sari Hellstén, p. 040 183 6444.

Keskuksen tausta ja toimintamalli

Omais- ja perhehoidon keskuksat ovat olleet hallituksen I&O kärkihankkeissa yhtenä kehittämisen pääkohteena ja integraation kärkenä. Tämän vuoksi ensimmäisessä sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun vaiheessa tehtiin suunnitelma Pirkanmaan omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun keskuksesta. Keskuskokonaisuus on toiminut vuoden 2020 alusta alkaen. Keskuskokonaisuudessa vastataan tällä hetkellä erityisryhmien ja ikäihmisten perhehoidon koordinoimisesta sekä henkilökohtaisen avun työnantajamallin, palvelusetelin sekä ostopalvelun koordinoimisesta Pirkanmaan alueella.

Keskuksen yhteistoimintasopimuksessa on sovittu Pirkanmaan kuntien kesken, että seuraavissa vaiheissa valmistellaan keskuksen laajentamista omaishoidon tuen neuvontaan, ohjaukseen, yhtenäisiin omaishoidon tuen myöntämisperusteisiin, palkkionmaksuun ja omaishoidon vapaiden koordinointiin.

Pirkanmaan kunnat ovat sitoutuneet kehittämään yhdessä keskuksen toimintamallia tavoitteena yhdenvertaiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut kaikille pirkanmaalaisille. Keskuksen avulla kuntien talous- ja henkilöstöresursseja pystytään käyttämään nykyistä tehokkaammin ja erityisosaamista vahvistaen. Kunnissa toimivien asiakasohjaajien tehtyä palvelutarpeen arvioinnin perusteella päätöksen palvelujen myöntämisestä, Keskus koordinoi palvelun toteuttamisen. Keskus hoitaa kuntien lakisääteisiä tehtäviä mukaan lukien neuvonta ja ohjaus. Keskus palvelee sekä asiakkaita että kuntien työntekijöitä.

Kuntien omatyöntekijöillä on jatkossakin vastuu asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista ja päätöksenteosta. Palvelujen järjestämisvastuu säilyy kunnassa. Keskus vastaa palvelun toteuttamisesta käytännössä.

Omaishoidon tuen yksikön suunnittelu

Omaishoidon tuen yksikön perustamissuunnitelmaa on työstetty vuoden 2021 aikana kuntien omaishoidon tuesta vastaavista työntekijöistä kootussa projektiryhmässä ja kunnan vammais- ja vanhuspalvelujen esihenkilöistä kootussa ohjausryhmässä. Asiaa on käsitelty myös keskuskokonaisuuden ohjausryhmässä, PirSoten asiantuntijoiden sekä järjestöedustajien kanssa. Suunnitelmaa on käsitelty Pirkanmaan sote-johtajien kokouksissa 12.5.2021 ja 11.6.2021 sekä PirSOTE ja KOMAS-hankkeiden ohjausryhmässä 1.10.2021. Suunnitelmasta on järjestetty keskustelutilaisuus vanhus- ja vammaisneuvostoille sekä omaishoito- ja

vammaisjärjestöille 11.8.2021. Omaishoidon tuen yksikön perustamisesta on tehty vaikutusten ennakoarviointi (Liite 3).

Omaishoidon tuen yksikön hyödyt ja kustannukset

Yhtenäiset omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja toimintamallit vähentävät kuntien välisiä eroja koskien omaishoidon tuen asiakkaita ja omaishoitajia. Tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus koskien palkkioita ja käytäntöjä, sekä ohjausta ja tukea paranee. Myös kuntien työntekijöiden välinen yhteistyö vahvistuu. Kustannuksia ja niissä tapahtuvia muutoksia pystytään jatkossa ennakoimaan paremmin.

Keskitetty omaishoidon tuen ohjaus ja neuvonta parantaa työntekijöiden tavoitettavuutta ja asiakas saa ohjausta ja neuvontaa nopeasti. Keskitetysti järjestäen omaishoidon tuen lakisääteiset valmennukset voidaan taata kaikille laadukkaasti, ajantasaisesti ja kustannustehokkaasti. Mahdollisuus omaishoidon tuen lakisääteisiin vapaisiin on tasalaatuista kaikkialla Pirkanmaalla.

Omaishoidon tuen kunnassa toimiva omatyöntekijä voi keskittyä asiakkaan palvelukokonaisuuteen, kun palvelussa muun kokonaisuuden hallinta on keskitetty yksikköön. Omaishoitoperheen tilanteen seuraamiseen sekä tukemiseen jää enemmän aikaa. Omaishoidon tuen yksikkö pystyy ohjaamaan asiakkaita myös kolmannen sektorin palvelujen piiriin, jolloin vapaaehtoistoiminta ja kolmas sektori nivotaan aiempaa vahvemmin yhteen palvelutuotannon tueksi.

Omaishoidon tuen yksikön perustamisen kustannukset jaetaan kuntakohtaisesti omaishoidon tuen saajien määrän perusteella (Liite 2). Jatkossa yhteinen ohjaus, koordinointi ja palvelujen kilpailutus keskitetysti suuremmilla asiakasmäärillä tuo taloudellista hyötyä.

Siirryttäessä hyvinvointialueelle vuonna 2023 omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun keskuksen toiminta on liitettävissä uusiin järjestämis- ja tuotantomalleihin valmiina Pirkanmaalaisena yhteistyönä.

Omaishoidon tuen yksikön toiminnan käynnistäminen

Sote-johtajien kesäkuun kokouksessa keskusteltiin siitä, että suunnitelma omaishoidon tuen yksikön perustamisesta viedään päätöksentekoon kuntien lautakuntiin. Tämän jälkeen asiaa käsiteltiin vielä PirSOTE ja KOMAS-hankkeiden ohjausryhmässä 1.10.2021. Jokainen Pirkanmaan kunta päättää Omaishoidon tuen yksikön toimintaan liittymisestä lokamarraskuun 2021 aikana. Päätösten jälkeen yhteistoiminnasta tehdään sopimus, joka liitetään nykyiseen keskuskokonaisuuden yhteistoimintasopimukseen.

Omaishoidon tuen yksikön perustamisen ensimmäisessä vaiheessa on tarkoitus yhtenäistää omaishoidon tuen myöntämisperusteet, palkkiosummat sekä toimintakäytännöt vuoden 2022 alusta alkaen. Lisäksi on laadittu omaishoidon tuen vapaan palvelusetelin yhteinen sääntökirja. Omaishoidon tuen yksikkö tarjoaa ohjausta ja neuvontaa omaishoidon tuen asiakkaille, järjestää omaishoitajien valmennukset sekä hyvinvointi- ja

terveystarkastukset keskitetysti. Lisäksi omaishoidon tuen yksikössä koordinoidaan sijaishoidon kokonaisuutta sopimuksen teon jälkeen, muun muassa otetaan vastaan sijaishoitajien tuntiseurantalomakkeet ja lasketaan vapaan käyttö.

Seuraavissa vaiheissa Omaishoidon tuen yksikköön tulisi myös muun muassa omaishoidon tuen palkkioiden maksu, palveluntuottajien kilpailutukset sekä omaishoidon tuen vapaiden järjestämisen kokonaisuus.

Omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja palkkiosummat sekä yhtenäiset toimintakäytännöt Pirkanmaalla

Omaishoidon tuen yksikön perustamisen yhtenä lähtökohtana on, että Pirkanmaan alueella on yhteiset omaishoidon tuen myöntämisperusteet, palkkiosummat ja toimintakäytännöt. Omaishoidon tuen yksikkö vastaa toiminnan jatkuvasta kehittämisestä, jotta palvelut olisivat jatkossakin yhdenvertaiset, laadukkaat, asiakkaiden palvelutarvetta vastaavat sekä kustannusten kasvua hillitsevät.

Tiivistä yhteistyötä tehdään kuntien omaishoidon tuesta vastaavien työntekijöiden kanssa.

Liitteenä olevassa Pirkanmaan omaishoidon tuen toimintakäytännöt 1.1.2022 kuvataan yksityiskohtaisemmin muun muassa omaishoidon tuen myöntämisperusteet, palkkiosummat sekä kunnan ja Omaishoidon tuen yksikön väliset vastuut. Omaishoidon tuen toimintakäytäntöjen päivittämisestä vastaa jatkossa Keskuskokonaisuuden ohjausryhmä, jossa on edustus jokaisesta kunnasta. Kuntien lautakuntiin ohjeeseen tehtävät muutokset tuodaan jatkossa tilanteissa, joissa ohjeen muutos vaikuttaa oleellisesti asiakkaiden asemaan ja / tai kuntien kustannuksiin.

Toimintakäytäntöjä, myöntämisperusteita sekä palkkiosummaa on työstetty yhdessä kaikkien Pirkanmaan kuntien kanssa.

Omaishoidon tuen toimintakäytännöissä omaishoidon hoitopalkkioiksi esitetään 413,45 €, 700 € tai 1200 € kuukaudessa asiakkaan hoitoisuuden mukaan. Uusia omaishoidon tuen myöntämisperusteita sovelletaan myös nykyisiin asiakkaisiin. Nykyisille omaishoidon asiakkaille tehdään uusi palvelutarpeen arvio uusien myöntämisperusteiden mukaan. Mikäli omaishoidon tuen palkkiosumma muuttuu, omaishoidon sopimus irtisanotaan (kahden kuukauden irtisanomisaika) ja tehdään uusi päätös uusien myöntämisperusteiden ja palkkiosummien mukaisesti. Osalla asiakkaista palkkio voi laskea ja osalla nousta uusien myöntämisperusteiden ja palkkioluokkien voimaantulon myötä.

Jämsän kaupungin nykyiset palkkioluokat ovat

- tukiluokka 1 1183,78 €/kk
- tukiluokka 2 695,80 €/kk
- tukiluokka 3 413,45 €/kk

Kuhmoisten osalta liittyminen Pirkanmaan omaishoidon toimintaan ja mm. palkkioluokkien hyväksyminen tarkoittaa palkkioluokissa lievää nousua

keskimmäisen ja ylimmäisen kohdalla. Nousu ei ole merkittävä eikä vaikuta esim. talousarvion tekemiseen.

Päätös lähetetään tiedoksi

- projektipäällikkö Katariina Sompille Tampereen kaupungille, s-posti katariina.somppi@tampere.fi
- Jämsän kotihoidon esimies Taru Rajala, s-posti taru.rajala@jamsa.fi
- Vanhuspalvelujohtaja Mai-Stiina Lampinen, s-posti mai-stiina.lampinen@jamsa.fi

Oheismateriaalina:

Liite 1 Pirkanmaan omaishoidon tuen toimintakäytännöt 1.1.2022

Liite 2 Pirkanmaan omaishoidon tuen yksikön budjetti 2022

Liite 3 Vaikutusten ennakoarviointi

Toimivalta, johon päätös perustuu:

Ehdotus

Sosiaali- ja terveysjohtaja Sari Hellsten

Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyslautakunta Kuhmoisten osalta 1.1.2022 alkaen

1. hyväksyy ja ottaa käyttöön Pirkanmaan yhteiset omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja palkkioluokat.
2. hyväksyy ja ottaa käyttöön Pirkanmaan omaishoidon tuen yhteiset toimintakäytännöt 1.1.2022 alkaen.
3. hyväksyy, että Kuhmoinen liittyy mukaan Pirkanmaan omaishoidon tuen yksikön toimintaan.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.